

نقش مددکار اقتصادی در نظام بانکداری

نادر احمدبیگی

مدیریت عالی حرفه‌ای کسب‌وکار، Post DBA، مرکز تحقیقات و پژوهشی نیکا پوش

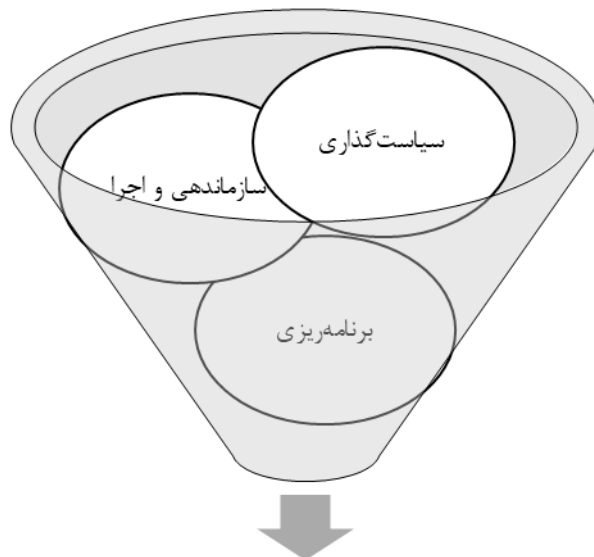
چکیده

بانکداری به‌عنوان یکی از عوامل پیشران رشد اقتصادی، نقش مهمی در ساختار اقتصادی کشور بازی می‌کند. مددکار اقتصادی جایگاه ویژه‌ای در بخش پولی و بانکی دارد؛ زیرا با توجه به آگاهی کامل مددکار اقتصادی از قوانین و فرهنگ اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور، راهبردی اساسی در مقابل مشکلات حال حاضر بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری است که برای رشد و توسعه خدمات بانکی و افزایش سرمایه آن‌ها برنامه ارائه خواهد داد. در این راستا پژوهش حاضر با هدف، نقش مددکار اقتصادی در نظام بانکداری با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای تدوین شده است.

واژه‌های کلیدی: مددکار اقتصادی، نظام بانکداری، چالش‌ها، راهبردها.

۱- مقدمه

مدیریت تجهیز و تخصیص منابع در بازار پول را بانکداری می‌گویند. مجموعه‌ای از فعالیت‌ها در عملیات بانکی، به شرح شکل زیر اجزای نظام بانک داری را شکل می‌دهند (۱):

شکل ۱: اجزای نظام بانکداری

بانکداری در جوامع مختلف، یک حرفه تخصصی خدماتی در امور نقدینگی و پولی و ارزی است که معمولاً حفاظت و امنیت نقدینگی را بر عهده دارد و همچنین مسئولیت انتقال و جابه‌جایی سرمایه‌های تاجران و تولیدکنندگان در امر تجارت را به عهده داشته و پرداخت دستمزدها برای گرفتن و پرداخت را عهده‌دار است؛ و گاهی هم یک مسئولیت مهم در راستایی پرداخت تسهیلات به صنعت‌ها و صنایع تولیدی برای رشد و توسعه آن‌ها ایفای نقش می‌کند (۲).

معمولاً بانک‌ها باید خود یک سرمایه ثبت‌شده و در گردش داشته باشند. توجه داشته باشید فقط سرمایه خود بانک، نه با سپرده‌های مشتریان خود، ادعا بکند سرمایه بانک اعلام موجودی و سرمایه بانک را به حسابرسی بانک مرکزی ارائه بدهند. این عمل بسیار نادرست و غیراخلاقی است؛ چراکه اجرای این رفتار بدون اجازه سپرده‌گذار انجام می‌شود و از نظر قوانین قضایی یک جرم محسوب می‌شود. درواقع از سرمایه‌های مشتریان و بدون آگاهی آن‌ها، در تمام موارد اقتصادی استفاده می‌کنند. گاهی مسئولان بانک‌ها با قراردادهای چایی و یک‌طرفه این سپرده‌ها را از آن خود می‌کنند (۳).

امروزه بانک‌ها نوعی کارایی در راستای خدمات‌رسانی و رفتارهای اقتصادی در جامعه به‌صورت اثرپذیری منفی در اقتصاد جامعه گذاشته‌اند. خدمات بسیار حساس مددکار اقتصادی برای رشد و توسعه خدمات آن‌ها و همچنین درآمدزایی مفید برای چرخه نقدینگی و ایجاد گردش مالی مثر ثمر در بازار عرضه و تقاضای جامعه اقتصادی ایفای نقش می‌کند (۴).

پس از پیروزی انقلاب اسلامی بانک‌های دولتی، خصوصی و مشترک (ایرانی و خارجی) موجود در کشور همگی ملی شدند. بر اساس مصوبه شورای انقلاب در خرداد ۱۳۵۸، بانک‌های ایران همگی ملی اعلام شدند و به‌منظور حفظ سرمایه‌ها، برخی از بانک‌ها در همدیگر ادغام شدند. به‌عنوان نمونه بانک تجارت در مهرماه همان سال از ادغام یازده بانک موجود به وجود آمد و دو سال بعد بانک ایران و روس نیز در بانک تجارت ادغام شد. بانک ملت نیز از ادغام ده بانک دیگر ایجاد شد. در حال حاضر در

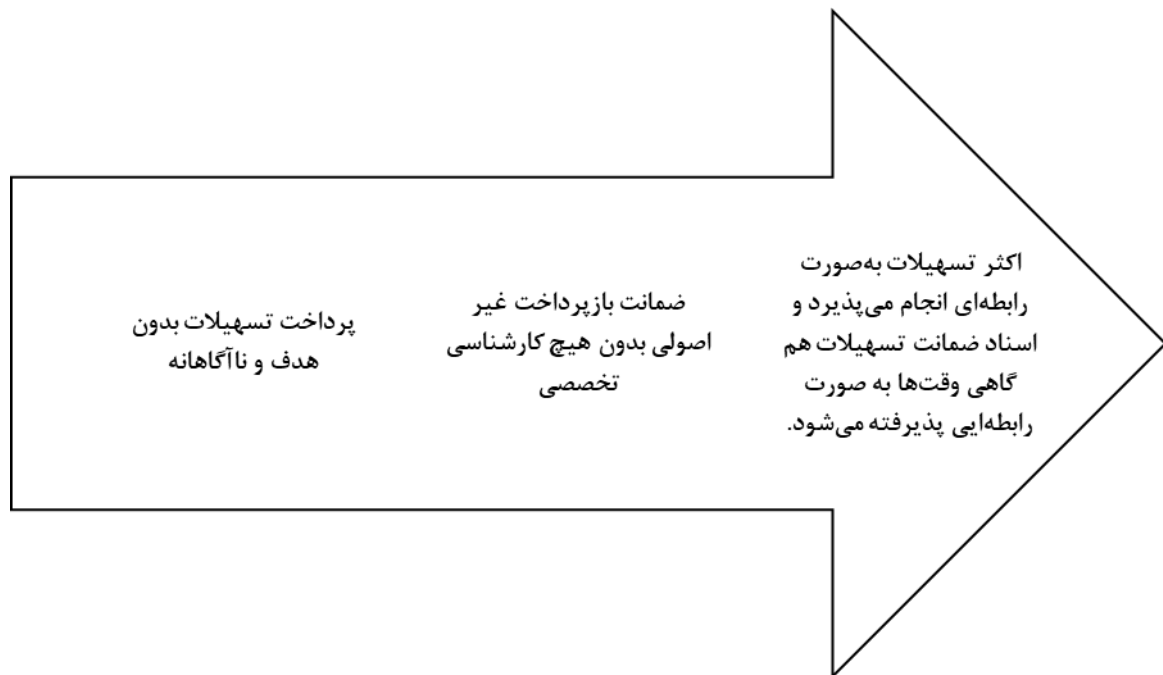
کنار بانکها، مؤسسه‌های مالی و اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه نیز در ایران فعال هستند. برخی بانکها؛ نظیر بانک ملی ایران و بانک سپه با نام‌های گذشته خود به فعالیت ادامه دادند.

تعدادی بانک در چندین سال اخیر، بدون هیچ دلیل ویژه اقتصادی که مناسب اقتصاد جامعه باشد، با تأیید وزارت اقتصاد و بانک مرکزی به ثبت رسید که راهبردی کاملاً اشتباه بوده است؛ به همان دلیل مدیریت‌های ناآگاه به امور اقتصادی در آن وزارتخانه و سازمان مربوطه (بانک مرکزی) بوده است. در جامعه‌ای که تعداد بانکها زیاد باشند، این به آن معنا است که رشد نقدینگی غیراصولی در اقتصاد آن جامعه وجود دارد. در واقع، کلید تورم و ورشکستگی اقتصادی خورده شده که بانک‌های خصوصی تأسیس گردیده‌اند و تأسیس بانکها به واسطه رانت و ارتباط صاحبان نفوذ و نقدینگی‌های سرگردانی که وجود داشته و یا از طریق رانت به وجود آمده است.

در این راستا، متأسفانه هیچ‌گونه مدیریتی وجود نداشته و باعث مشکلات پی‌درپی در این چندین سال اخیر شده است؛ و اما در رابطه با نوع رفتار بانکها در قبال مشتریان هم مشکلاتی وجود دارد که در ادامه توضیح خواهیم داد. امروزه متأسفانه بانکها با سرمایه‌های سپرده‌گذاران به بنگاه‌داری‌های مختلف روی آورده‌اند که سبب اختلال در اقتصاد جامعه گردیده و یکی از عواملی است که تورم اقتصادی در جامعه را به وجود آورده است. این امر را با ذکر یک مثل توضیح خواهیم داد.

یافته‌های تحقیق

در این بخش مشکلات فراوانی وجود دارد:

شکل ۲: مشکلات بانکها

معمولاً این تسهیلات هیچ‌وقت به بانک مربوطه بازپرداخت نمی‌شود و بانک ذریبط مجبور به ضبط ضمانت تسهیلات می‌شود؛ شاید هم آن اسناد ضمانت، ارزش کمتری از تسهیلات داشته باشد؛ چون قبلاً تسهیلات را به صورت رابطه دریافت نموده است.

همین امر بارها بارها تکرار خواهد شد که موجب سیاست‌های دیگری برای جبران آن خسارت توسط مدیران بانک‌ها می‌شود که همان حرکت غیر منطقی و غیر اصلی در امور بانکداری به وجود آمده است.

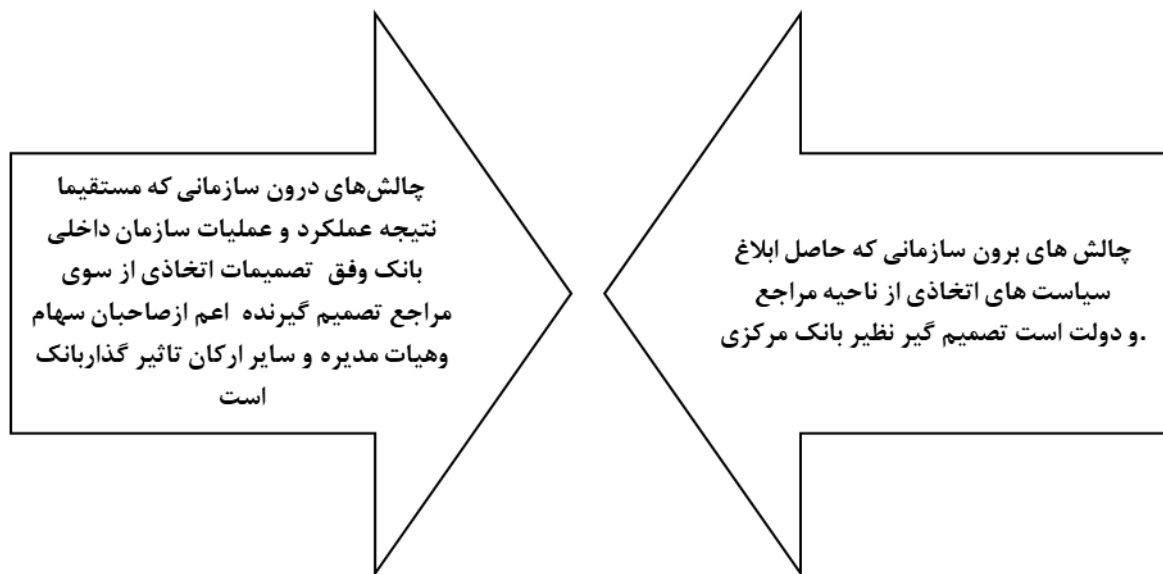
اما در مورد کارشناسی کردن اسناد ضمانت تسهیلات، آیا در بانک‌ها و مؤسسات مالی اعتباری کارشناسی تخصصی برای ارزیابی بدون واسطه وجود دارد؟

آیا اگر چنین کارشناس بدون واسطه متخصص در بانک وجود دارد، چرا شفاف‌سازی و فرهنگ‌سازی در جامعه نمی‌شود تا خدمات لازم و شایسته به مشتریان بانک‌ها ارائه شود؟

متأسفانه هیچ‌گونه شفاف‌سازی انجام نشده است. شاید این عدم شفاف‌سازی به همان دلیلی سوءاستفاده از سپرده‌های مشتریان است.

آنچه بیان شد، بخش کوچکی از مشکلات بانکی پولی در کشور است؛ اما برای اینکه بانکداری و مشکلات آن را حل بکنیم، باید به ایفای نقش کارآفرینی نوین (مددکار اقتصادی) توجه کرد که راهبردی تخصصی برای علمی و تخصصی کردن خدمات بانکداری در مقابل مشتریان آن‌ها به‌شمار می‌آید.

در یک تقسیم بندی کلی می توان گفت؛ بانک‌ها در سطح کشور بطور یکسان با دو دسته چالش مواجه هستند:

شکل ۳: چالش‌های اساسی بانک‌ها

مددکار اقتصادی جایگاه ویژه‌ای در بخش پولی و بانکی دارد؛ زیرا با توجه به آگاهی کامل مددکار اقتصادی از قوانین و فرهنگ اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور، راهبردی اساسی در مقابل مشکلات حال حاضر بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری است که برای رشد و توسعه خدمات بانکی و افزایش سرمایه آن‌ها برنامه ارائه خواهد داد:

ابتدا بانک‌ها باید با سرمایه خود درآمدزایی و تسهیلات ارائه دهند. بانک‌ها موظف هستند با ارائه خدمات، کارمزد دریافت نمایند و برای حفظ سرمایه مشتریان و امنیت سرمایه کسب درآمد و کارمزد داشته باشند. با همین رویه، افزایش سرمایه بانک به‌صورت منطقی و اصولی خواهد شد و جایگاه مددکار اقتصادی را به‌صورت تخصصی در امور کارمزدها کارشناسی خواهد کرد و

تبادل در درآمد و هزینه‌های بانک‌ها اعمال می‌کند؛ و همچنین موجب می‌گردد که سرمایه‌های نقدی وارد تولید صنایع صنعت‌ها بشود و رشد تولید ناخالص را بالا ببرد.

برای پرداخت کردن تسهیلات هم مددکار اقتصادی جایگاه ویژه‌ای دارد:

ابتدا باید دریافت‌کننده تسهیلات، تولیدکننده یا تاجر باشند و در مرحله بعد مددکار اقتصادی با آگاهی کامل از تولیدات واقعی و درآمد واقعی و با کارشناسی کردن تخصصی آن‌ها ایفای نقش می‌کند و سپس برای اجرا و برای پرداخت تسهیلات به بانک مربوطه معرفی می‌شود. مددکار اقتصادی در واقع تضمین‌کننده بین مشتری و بانک تا موقع بازپرداخت تسهیلات به بانک است.

اهداف مددکار اقتصادی در بانک‌ها:

شکل ۴: اهداف مددکار اقتصادی در بانک‌ها

نتیجه‌گیری

وظیفه اصلی نظام بانکی، تأمین بخشی از منابع و اعتبارات مالی موردنیاز پروژه‌های دارای توجیه اقتصادی در مسیر رشد اقتصادی کشور است. رعایت الزامات و استانداردهای بانکداری جهت حفظ سلامت سازوکار بانک در چرخه تجهیز و تخصیص منابع مالی تحت شرایط پایدار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار و مورد تأکید همه دست‌اندرکاران نظام اقتصادی کشور است. مددکار اقتصادی، اهداف نوینی در راستای ترمیم زیرساخت‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی برای رشد و شکوفایی جامعه اقتصادی دارد.

منابع

1. Arestis P, Demetriades P, Luintel K (2001) Financial development and economic growth: the role of stock markets. *J Money Credit Bank* 33(1):16–41.
2. De Serres A, Kobayakawa S, Torsten S, Vartia (2006) Regulation of financial systems and economic growth. *OECD Econ Stud* 43.
3. Uhde A, Heimeshoff U (2009) Consolidation in banking and financial stability in Europe: empirical evidence. *J Bank Finance* 33:1299–1311.
4. Usai S, Vannini M (2005) Banking structure and regional economic growth: lessons from Italy. *Ann Reg Sci* 39:691–714.